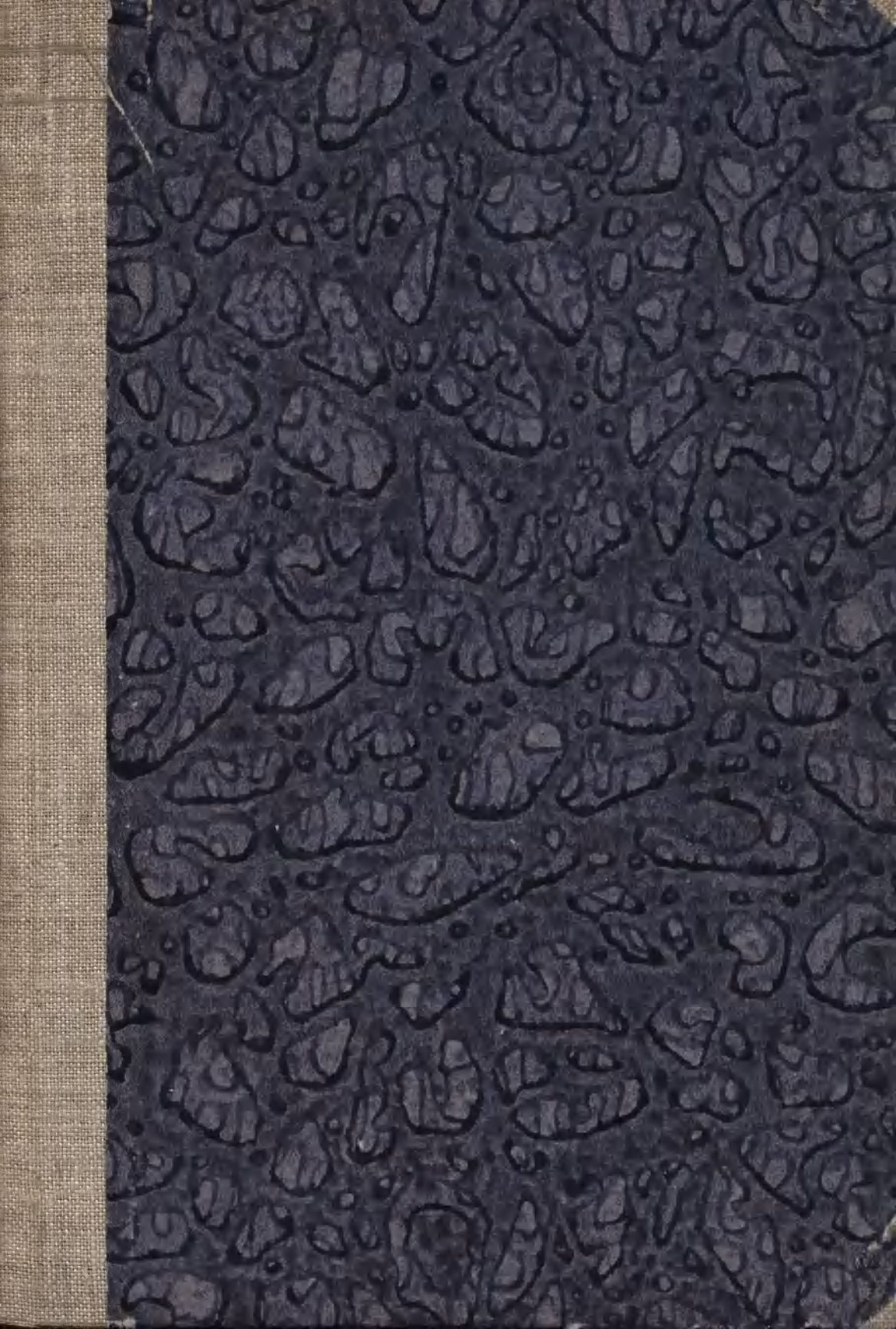
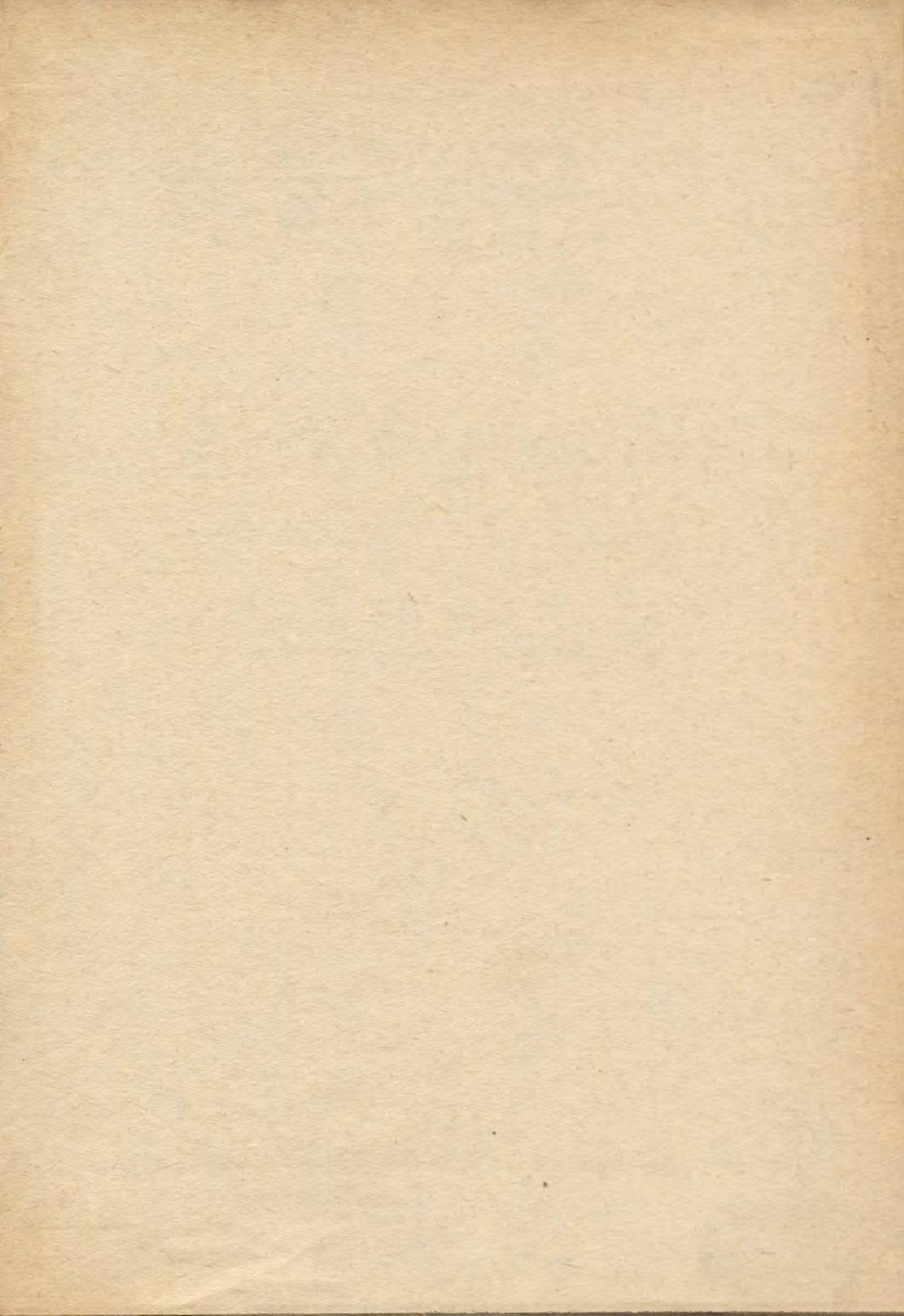
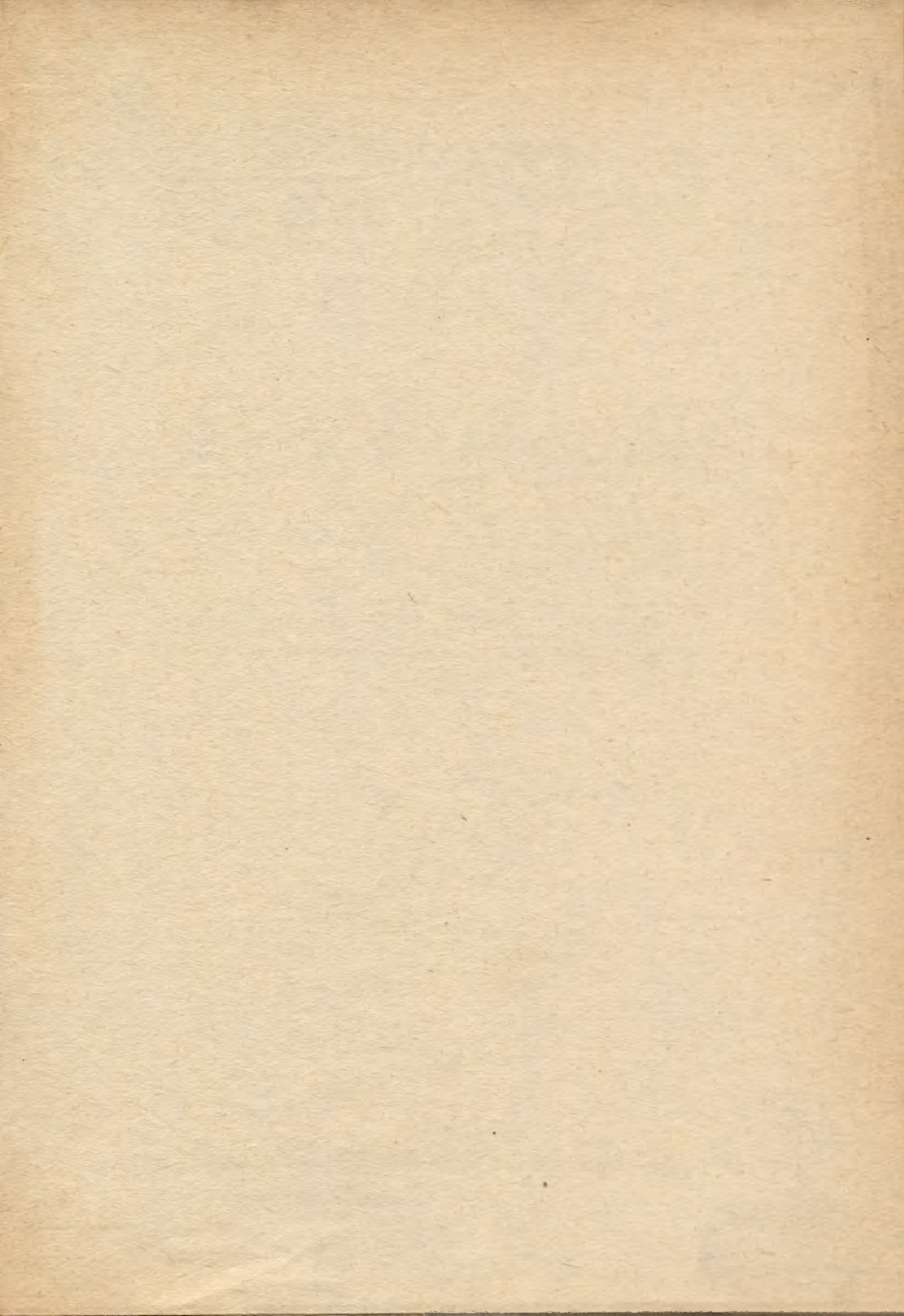

54044

II

1936

SL.

RCERSTWA POLSKIEGO
OKRĘG ŚLĄSKI

*

SPRAWOZDANIE
ZARZĄDU OKRĘGU
Ś L Ą S K I E G O

Z A R O K

1936

KATOWICE, W MARCU 1937 ROKU

Pracownia Śląska

**ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO
OKRĘG ŚLĄSKI**

**SPRAWOZDANIE
ZARZĄDU OKRĘGU, KOMEND CHORĄGWI
HARCEREK I HARCERZY**

ZA ROK 1936

KATOWICE, W MARCU 1937 ROKU

4346
37

54044.1936

II

2 H P Okręg Marki

Dar

Katowice, grudzień 1937

Wykonano w Zakładach Graficznych
„MERCURIA” w Siemianowicach Śl.

Sprawozdanie

Zarządu Okręgu Śląskiego.

W roku sprawozdawczym Zarząd Okręgu Śl. ukonstytuował się w składzie następującym:

Prezydium Honorowe:

Wojewoda dr *Michał Grażyński*,
J. E. ks. biskup *Stanisław Adamski*,
Gen. bryg. dr *Zajac Józef*.

Prezydium Zarządu:

Przewodniczący: Dr *Tadeusz Kupczyński* (od 4 IX. 1936),
Gen. bryg. dr *Józef Zajac* (do 12 VII. 1936),
Wiceprzewodniczący: *Irma Radowska*,
Sekretarz: *Rudolf L. Korzeniowski*, harcmistrz,
Skarbnik: Gen. dyr. inż. *Aleksander Ciszewski*, działacz,
Okręgowy Kierownik K. P. H.: *Józef Kret*, harcmistrz,
Komendantka Harcerek: mgr. *Zofia Kretowa*, harcmistrzyni,
Komendant Harcerzy: dr *Józef Bielec*, harcmistrz.

Członkowie Zarządu:

Ks. *Stanisław Cynar*, kapelan Okręgu,
Dr *Antoni Horawa*, referent prawny,
Janina Kraszewska, członek wydz. K. P. H.,
Dr *Stefan Papée*, referent prasowy,
Nacz. *Jan Przybyła*, działacz,
Gustaw Rokita, działacz, przew. Komisji Składnicy,
Dr *Karol Różycki*, lekarz Okręgu.

Komisja Rewizyjna :

Dyr. *Stanisław Jeziorowski*, przewodniczący,

Józef Cofała

Leon Fus, hm.

Jan Kłoda

Inż. *Potyrała*

Ignacy Magiera, phm.

Inż. *Jerzy Strecker*

} członkowie,

} zastępcy.

Sąd Honorowy :

Dr *Jan Zieleniewski*, przewodniczący,

Zofia Tworowska, hm.

Mgr. *Jan Grzbiela*, hm.

Mgr. *Leon Marszałek*, phm.

Irena Kuśnierzewska, phm.

Mgr. *Marian Krzysztofczyk*

} członkowie,

} zastępcy.

W składzie Zarządu nastąpiły w ciągu roku zmiany z powodu odejścia gen. bryg. dr Józefa Zająca na skutek przeniesienia służbowego do Warszawy i rezygnacji drh. Gustawa Rokity pismem z dnia 11 II. 1937 r. Odejście gen. Zająca było poważną stratą dla Okręgu, w którym jako przewodniczący Zarządu umiał sobie zjednać młodzież i pozyskać szacunek grona instruktorskiego.

Zarząd Okręgu odbył w okresie sprawozdawczym 11 zebrań plenarnych oraz 7 zebrań prezydium. Sekretariat załatwił 957 pism. W łonie Zarządu czynne były komisje, utworzone do prowadzenia prac specjalnych, a mianowicie: 1) Wydział K. P. H., 2) Komisja Składcicy Harcerskiej, 3) Komisja likwidacyjna Składcicy Harcerskiej, 4) Komisja prawno-statutowa, nadto referat prasowy i stanowisko gospodarza lokalu.

Właściwa programowa praca harcerska, prowadzona przez Komendy Chorągwi Harcerzy i Harcerek, przedstawiona jest w osobnych częściach niniejszego sprawozdania. Stosunek do niej Zarządu polegał na **współdziałaniu z Komendami** przy ustalaniu ogólnego planu pracy i takiego jej ukształtowania, aby

kierunek i hasła naczelne działalności były jasne i zrozumiałe dla otoczenia, a zwłaszcza tych, którzy odnoszą się do harcerstwa z żywym i aktywnym zainteresowaniem oraz chęcią okazywania mu swej pomocy. Zacieśnienie takiej współpracy pomiędzy Zarządem i Komendami Okręgów jest naturalnym nakazem organizacyjnym, a rozszerzenie jej na grona instruktorskie bardzo pożądanym na najbliższą przyszłość postulatem.

Szczególną troską Zarządu była sprawa uporządkowania i **rozbudowy kół przyjaciół** oraz ścisłe ich współzycie z drużynami. Szczegółowe sprawozdanie z osiągniętych w tej dziedzinie wyników zawiera relacja specjalnej komisji, funkcjonującej w ramach Zarządu. Pośrednim dowodem powodzenia tych zabiegów są ofiary na rzecz harcerstwa — hojny dar Huty Pokój w kwocie 10.000 zł, za które Zarząd składa serdeczne podziękowanie, tudzież budowa schroniska w Bukowni, sumptem inż. Wybrańca i oddanie go przezeń do dyspozycji harcerstwa śląskiego. Czyn ten zasługuje na podkreślenie i uznanie jako objaw szczerego sentymentu społeczeństwa śląskiego dla harcerstwa.

Zadanie zbliżenia harcerstwa ze społeczeństwem wzięć mogą na siebie kręgi starszoharcerskie oraz koła dawnych skautów z okresu przed wojną światową. W zespołach tych kryją się niewątpliwie bardzo poważne rezerwy, które celowo i racjonalnie wyzyskane, mogą się przyczynić znakomicie do podniesienia poziomu i wydajności pracy kół przyjaciół, nadto dostarczać mogą sił fachowych, potrzebnych w normalnej pracy harcerskiej poszczególnych jednostek organizacyjnych względnie komend Chorągwi, hufców i drużyn. Mamy tu na myśli pomoc w dziedzinie sanitarnej, przysposobienia wojskowego i organizacji gospodarczej. Sprawy te były przedmiotem rozważań i prac Zarządu i nadal niewątpliwie pozostać powinny w zakresie jego zainteresowań.

Gospodarka materialna i finansowa Zarządu zmierzała do takiego jej ułożenia i takiego prowadzenia, aby każdy grosz i każdy przedmiot znalazł się w ewidencji, prostej i przejrzystej,

zarazem zaś dostępnej dla kontroli organizacyjnej i publicznej. Dzięki sprężystemu kierownictwu działu skarbowego, spoczywającego w ręku dyr. inż. Ciszewskiego, usunięto w gospodarce element przypadkowości i oparto ją na ściśle przestrzeganym budżecie. Zorganizowanie tego systemu na wszystkich stopniach organizacji i dokonywanie systematycznej kontroli celem ustabilizowania rachunkowości było i powinno być nadal bardzo istotnym zadaniem Zarządu.

Referat Prawny w okresie roku 1936 opracował ostateczny **statut Składnicy Harcerskiej jako Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością** i przygotował materiał do likwidacji obecnej Składnicy Harcerskiej i otwarcia w nowej formie S-ki z o. o., które to rzeczy zostały uchwalone przez Zarząd Okręgu Śląskiego ZHP zgodnie z uchwałą Walnego Zjazdu Okręgu z dnia 23 lutego 1936 r., a sfinalizowanie ich nastąpi w ciągu marca rb.

W związku ze zmianą statutu ZHP wyłoniła się konieczność uregulowania wykreślenia tut. Zarządu Okręgu Śląskiego ZHP z rejestru stowarzyszeń w sądzie grodzkim, oraz **przeniesienie własności majątków nieruchomości na Naczelnictwo ZHP**, jak również wstąpienie w umowy dzierżawy terenów, placów do ćwiczeń i budynków przez tut. Okręg.

Materiał prawny w tym kierunku przygotował referat prawny przy Z. O. Śl. w porozumieniu z działem prawnym Naczelnictwa ZHP, oraz przedłożył odpowiednie wnioski na Zarząd Okręgu, które zostały uchwalone. Wreszcie przygotował wnioski na Walny Zjazd, które będą przedmiotem uchwał Walnego Zjazdu Okręgu.

W końcu opiniował referat prawny umowy dzierżawy, zawarte w r. ub. jak z f-mą Giesche S. A. (teren w Dołkach dla KPH w Wielkiej Dąbrówce), Wspólnotą Interesów (użytkowanie parku przy ul. Zamkowej przez hufce katowickie i teren szybu w Łagiewnikach dla KPH Huty Zygmunt dawn. Hubertus), umowę w sprawie budowy Domu im. Żwirki i Wigury w Cieszynie oraz z f-mą Hohenlohe.

Na wniosek Z. O. Naczelnictwo ZHP odznaczyło za pracę i zasługi poniesione około ruchu harcerskiego na Śląsku następujące osoby: dyr. inż. *Ciszewskiego* skarbnika Z. O.; dz. *G. Rokitę*, przew. Komisji Składnicy i KPH przy hufcu w Katowicach; nacz. *Przybyłę J.*, przew. KPH w Chropaczowie i członka Z. O.; inż. *Janiszewskiego Eugeniusza*, przew. KPH w Knurowie; dz. *Kuławowską Stanisławę*, KPH z Małej Dąbrowki; Prez. *Spaltensteina Wincentego* z Chorzowa; inż. *Strzeszewskiego Wiktora*, Kier. Obw. Chorzów; inż. *Suszyńskiego Kazimierza*, KPH w Katowicach; ks. mjr. *Szymałę Jana*, przew. KPH w Lublińcu; *Turzańską Kazimierę*, KPH w Katowicach; dyr. *Wiendlochę Michała*, przew. KPH w Rybniku i inż. *Fogta Jerzego*, przew. KPH w Bieleszowicach.

Wydział Kół Przyjaciół Harcerstwa.

Program Wydziału Kół Przyjaciół Harcerstwa w roku sprawozdawczym obejmował następujące działy pracy:

1. Powiększanie ilości Kół Przyjaciół Harcerstwa.
 2. Uregulowanie i unormowanie stosunku drużyn do K. P. H. i odwrotnie.
 3. Zorganizowanie Zarządów Obwodów Kół Przyjaciół.
 4. Opracowanie regulaminu Zarządu Obwodu i Kół Przyjaciół Harcerstwa na podstawie nowego statutu.
 5. Zorganizowanie Wydziału Kół Przyjaciół Harcerstwa.
 6. Stały kontakt z terenem.
- I. Wzrost ilości Kół Przyjaciół Harcerstwa na naszym terenie w ubiegłych latach przedstawia się następująco:

Rok	1930	1931	1932	1933	1934-5	1936
Ilość K. P. H.	41	47	55	74	95	122

Ten stały postęp liczbowy Kół Przyjaciół jest niewątpliwym dowodem życzliwego stosunku do Harcerstwa szerokich warstw społeczeństwa i doceniania jego wychowawczych i społecznych wartości.

Coraz większa ilość drużyn i gromad zuchowych uzyskuje opiekę i pomoc w pracy harcerskiej.

Coraz większa też ilość członków społeczeństwa wiąże się czynnie z Z. H. P., a hasło „uharcerczanie“ staje się coraz bardziej realne.

- II. W pracy Kół Przyjaciół Harcerstwa zauważyć można coraz większe wnikanie w istotę swych zadań i obowiązków, polegających na nawiązywaniu ścisłego, bezpośredniego kontaktu z drużynami harcerskimi i stwarzanie dla nich warunków jak najlepszego rozwoju i pracy. Sprowadza się zatem ta praca nie tylko do dostarczania młodzieży harcerskiej środków materialnych i finansowego wspierania akcji obozowej, ale i do udzielania fachowej pomocy w zdobywaniu różnych sprawności harcerskich, otaczanie opieką drużynowych i wodzów zuchowych, a w szczególności wytwarzania atmosfery życzliwej współpracy domu, szkoły i Harcerstwa.

Podkreślić również należy, że nieporozumienia, jakie do niedawna zdarzały się między Kołami a drużynami znikły w roku sprawozdawczym prawie w zupełności. Coraz harmonijniej i na lepszym zrozumieniu swych kompetencji i obowiązków opiera się ten wzajemny stosunek.

- III. Zarząd Okręgu Śląskiego wyprzedził po części statutowe przepisy w sprawie Obwodów, gdyż już okólnikiem z dnia 28. III. 1935 powołał do życia obwodowych kierowników Kół Przyjaciół i wydał opracowany dla nich regulamin. Okoliczność ta ułatwiła zorganizowa-

nie w roku sprawozdawczym Zarządów Obwodów i wczesne ich uaktywnienie.

Podział Okręgu Śląskiego na obwody przedstawia tabela I.

- IV. Celem nadania jednolitego kierunku pracy Zarządów Obwodów w oparciu o nowy statut Wydział K. P. H. rozesłał (24 XII. 1936 r.) do wszystkich Kół Przyjaciół i Zarządów Obwodów instrukcję wraz ze statutem ZHP., która ma obowiązywać do czasu ukazania się nowego regulaminu dla Kół i Zarządów ze strony Naczelnictwa.

W instrukcji tej chodziło przede wszystkim o zwrócenie uwagi K. P. H. na konieczność gruntownego zapoznania się z nowym statutem ZHP., a zwłaszcza z tymi jego punktami, które dotyczą Kół Przyjaciół Harcerstwa i Zarządów Obwodów. Nadto zamieszczono najniezbędniejsze informacje dotyczące organizacyjnej strony Kół, ich stosunku do Zarządów obwodów, oraz wskazówki dla Zarządów Obwodów, odnośnie do form ich pracy i kompetencji.

Uwagi zawarte w tej instrukcji przedyskutowane były na zebraniu Obwodowych Kierowników K. P. H. w Katowicach.

Stworzenie Zarządów Obwodów jest znacznym krokiem naprzód w doskonaleniu form pracy K. P. H. i w ich organizacyjnym usprawnieniu. Z obserwacji życia Kół widocznym jest w roku sprawozdawczym większe zbliżenie i zespolenie prac K. P. H. z pracą harcerskich jednostek organizacyjnych.

Na realne tory też weszła w roku sprawozdawczym współpraca Kół z nowym organem, jaki w ich życiu stanowią Zarządy Obwodów.

Tabela I.

Lp.	Obwód	Obwodowy Kierownik K. P. H.	Przewodniczący Zarządu Obwodu	Ilość KPH. w Obwo- dzie	Ilość nadestanych do Z. O.		
					sprawo- zdań	dziśnięć	opłat rejestr.
1	Bielsko	Mjr. Drabik Czesław	Mjr Drabik Czesław	6	2	2	—
2	Chorzów miasto	Inż. Strzeszewski W.	Prez. Grzesik Karol marszałek Sejmu Śl.	9	7	—	1
3	Cieszyn	Insp. Jamrozek Al.	Insp. Jamrozek Al.	2	1	1	1
4	Katowice miasto	Insp. Chomrański M.	Insp. Chomrański M.	16	6	7	11
5	Katowice powiat	dh. Komander Jan	dh. Komander Jan	22	6	6	7
6	Lublin	hm. Klama Ludwik	Dzik Tadeusz w-starosta	5	1	1	1
7	Pszczyna	Insp. Linca Wł.	Insp. Linca Wł.	9	3	3	4
8	Rybnik	hm. dr. Libura I.	starosta Wyglenda Jan	28	13	4	15
9	Świętochłowice	hm. inż. Miąsik J. „ „ Kwaśniewicz	Inż. Miąsik J.	17	14	3	7
10	Tarn. Góry	Insp. Wróblewski W.	Dr. Merklinger E.	8	6	1	3
Razem				122	59	28	50

Z nadesłanych sprawozdań widocznym jest, że w coraz szerszej mierze reprezentowane są w Kołach obok sfer rodzicielskich także sfery pedagogiczne, co świadczy o coraz bliższym zazębianiu się życia harcerskiego z życiem szkoły. Wzmógł się też kontakt z czynnikami wojskowymi i samorządowymi.

Pierwsze kroki współpracy z miejscowym „Kółem Dawnych Skautów“ nawiązał Wydział K. P. H. przez rozesłanie członkom wspomnianego Koła adresów Obwodowych Kierowników K. P. H. z prośbą o podjęcie współpracy z K. P. H.

Na bieżący rok Wydział K. P. H. wiąże duże nadzieje z powstaniem sekcji: gospodarczej, lekarskiej i wojskowej w Kole Dawnych Skautów, spodziewając się fachowej pomocy dla Harcerstwa w tych trzech tak ważnych dziś działach pracy.

Wspomnieć też należy o współpracy Rodziny Kolejowej, pod której opieką znajduje się w naszym Okręgu:

- a) 16 harcerskich drużyn,
- b) 8 gromad zuchowych,
- c) 3 kręgi starszoharcerskie.

Praca ta idzie w kierunku bardzo wydatnej pomocy finansowej, oraz opieki wychowawczej.

V. Pracą Wydziału K. P. H. przy Z. O. kieruje hm. *Kret Józef*.

Członkowie Wydziału w ciągu roku sprawozdawczego przeprowadzili:

35 wizytacji K. P. H., uczestniczyli

w 11 Zebraniach Zarządów Obwodów K. P. H., oraz

przeprowadzili

2 zebrania Obwodowych Kierowników K. P. H.

Na Walnych Zebraniach i uroczystościach Kół Przyjaciół Harcerstwa okręgowy kierownik K. P. H. wygłosił szereg referatów na tematy harcerskie.

Składnica Harcerska.

Składnica Harcerska założona w kwietniu 1934 r. po 2 i pół letniej działalności poszczycić się może pięknym dorobkiem.

Kapitał w wysokości 10.000 zł, złożony przez Zarząd Okręgu Śl., powiększony w roku 1935 o 12.000 zł, przyniósł należyte oprocentowanie w postaci zysków wypłaconych Zarządowi Okręgu Śląskiego i Komendom Chorągwi, a poza tym z zysków za rok 1934 i 1935 przelano na fundusz rezerwowy kwotę w wysokości zł 7.645,83.

Stan majątkowy Składnicy z końcem okresu sprawozdawczego jest następujący:

1. Kapitał zakładowy	22.000,— zł
2. Fundusz rezerwowy z zysku za rok 1934	5.000,— „
3. „ „ „ „ 1935	2.645,83 „
4. Zysk za 9 i pół miesiąca w roku 1936 .	3.956,97 „
Razem	33.602,80 zł

Cyfry te nie dająby pełnego obrazu, gdyby nie wspomniano o innych wynikach działalności a mianowicie:

1. Składnica daje stałe zatrudnienie 18 pracownikom harcerkom i harcerzom oraz 13 pracownikom sezonowym w sklepie, biurze i warsztatach, uczy ich pracy na polu gospodarczym, stwarza tym samym nowe kadry handlowców i rzemieślników na Śląsku.

2. Przyjmuje do sprzedaży wyroby drużyn harcerzy, oraz udziela warsztatom harcerskim zamówienia.
3. Jest czynnikiem propagandowym, ułatwia członkom naszej organizacji oraz innych organizacji w zaopatrywaniu się w potrzebne im artykuły.
4. Dąży do wprowadzenia dobrych i tanich artykułów na rynek.

5. Zapłaciła w ciągu 2 i pół letniej działalności:

a) Skarbowi Państwa za podatek	7.000 zł
b) Świadczeń socjalnych	3.500 „
c) Czyszn za lokal	4.500 „
d) Wynagrodzenia pracownikom sklepu i biura	25.000 „
e) „ „ w warsztatach	38.000 „
f) Ufundowała sporo nagród dla naszych organizacji jak i innych.	
g) Dokonała obrotów ze Szwalnią Harcererek za	23.500 zł

Obroty towarowe zbliżają się do sumy **zł 1½ miliona.**

Cyfry te powinny zdementować krążące wśród wielu nieświadomych osób, że Składnica wolna jest od wszelkich ciężarów publicznych.

W okresie sprawozdawczym, tj. od 1. I. do 15. X. 1936 r. zysk brutto wynosił 20.095,86 zł. Czysty zysk natomiast 3.956,97 zł, czyli 13,3 % w stosunku do czynnego kapitału wynoszącego 29.645,83 zł.

Wyniki trzeciego roku działalności Składnicy są zatem nadal pomyślne. Wprawdzie zysk w porównaniu do lat ubiegłych jest mniejszy, jednakże złożyły się na to następujące przyczyny:

1. Słaby sezon zimowy rok 1935/36.
2. Słaba koniunktura po Zlocie Narodowym.

3. Zwiększenie wydatków na propagandę, z której rezultaty wymagają pewnego okresu czasu — nagrody na drużyn i związków, pomoc zimowa etc.
4. Wydatki na urządzenie i rozbudowę sklepu.
5. Celowe obniżenie wartości towarów przy inwenturze, zwłaszcza w tych działach sprzedaży, które nie dały rezultatów.

Bardzo pomyślnym objawem działalności Składnicy w roku 1936, to dalszy znaczny wzrost naszych drobnych odbiorców o prawie 80 %, tak że Śląska jak również z poza terenu woj. śląskiego, toteż mimo odpadnięcia większych dostaw, obroty towarowe za 9 ¹/₂ miesiąca roku 1936 wynosiły 158.000 zł, czyli wzrosły w stosunku do roku ubiegłego o 17.000 zł.

Fakt ten świadczy, że zdobywamy coraz silniejsze oparcie w terenie. Zawdzięcza się to w dużej mierze również licznym współpracującym instruktorom, członkom Kół Przyjaciół Harcerstwa i innym klientom Składnicy, którzy przekonani o naszych rzetelnych wysiłkach nie szczędzą nam swego poparcia. Szkoły, instytucje samorządowe, różne zakłady przemysłowe itp. udzielają nam coraz częściej zamówień.

Z powyższych powodów udało się nam utrzymać ciągłość zatrudnienia w warsztatach na dotychczasowym poziomie a nawet okresowo ilość pracujących powiększyć, dokonano to przez rozszerzenie produkcji do nowych warunków, a przede wszystkim pokrywaliśmy zapotrzebowanie do szkół na przybory do gier i gimnastyki oraz dla przemysłu na wszelkiego rodzaju odzież ochronną, nie wyłączając ubrań azbestowych.

Podział obrotów na poszczególnych odbiorców jest następujący:

Organizacje społeczne i P. W.	13.400,— zł
Szkoły i instytucje samorządowe	13.500,— „

Przedsiębiorstwa państwowe	22.500,— zł
Zakłady przemysłowe	4.600,— „
Drobni odbiorcy harc. z poza Śląska	11.500,— „
„ „ „ ze Śląska	45.500,— „

W roku sprawozdawczym Składnica wypłaciła Zarządowi Oddziału Śląskiego i Komendom Harcererek i Harcerzy tytułem udziału w zyskach kwotę 2.800,— zł.

Kierownikiem Składnicy Harcerskiej był do dn. 1. XII. 36 r. harcmistrz *Wacławek Ludwik*; obecnie kierownictwo spoczywa w rękach dha *Tomali Józefa*.

C z u w a j !

Sekretarz Z. O.:

Przewodniczący Z. O.:

Rudolf L. Korzeniowski
harcmistrz

Dr Tadeusz Kupczyński

Sprawozdanie

Komendy Chorągwi Harcerek.

Na stanowisku komendantki Chorągwi nastąpiła w ubiegłym roku zmiana. Po czteroletniej pracy ustąpiła dotychczasowa komendantka, harcmistrzyni *Emilia Węglarzówna*, która obecnie pełni funkcje referentki Wydziału Harcerek w Głównej Kwaterze Harcerek.

Praca Śląskiej Chorągwi Harcerek w roku sprawozdawczym prowadzona była w trzech zasadniczych działach :

- I. programowym,
- II. organizacyjnym,
- III. kształcenia starszyzny.

Zadaniem jej było :

1. Pogłębianie poczucia łączności i solidarności dla celów ogólnych przez:
 - a) silne związanie wszystkich jednostek organizacyjnych z programem Komendy Chorągwi ;
 - b) dobre wywiązywanie się z obowiązków organizacyjnych ;
 - c) podkreślanie systemu zastępowego w całej strukturze organizacyjnej Chorągwi.
2. Zwrócenie uwagi na uświadamianie otoczenia o konieczności stwarzania warunków obronności kraju przez:
 - a) celowe i planowe nawiązywanie kontaktu z rodzicami dziewcząt i starszym społeczeństwem podczas wycie-

czek, ognisk organizowanych dla ludności, wieczornic i imprez dla starszych;

- b) kontynuowanie zgodnej współpracy z innymi organizacjami stojącymi na gruncie państwowym;
- c) wypracowanie u instruktoerek umiejętności organizowania placówek z zakresu służby (samarytańskiej, o. p. gaz., gospodarczej, administracyjnej, łączności, terenoznawstwa;
- d) zorganizowanie wakacyjnej akcji wycieczkowej do miejscowości nadgranicznych, jako szczególnie wymagających wzmocnienia pod względem narodowym.

Harcerki w liczbach.

Od trzech lat Komenda Chorągwi kieruje wzrostem liczbowym Chor., przy czym zwraca baczną uwagę na to, by wzrost liczbowy młodzieży był proporcjonalny do wzrostu liczby starszyzny.

Rok	Zuchów	Harcerek	Razem
1934	1659	5639	7298
1935	1353	5955	7308
1936	1425	5399	6824

Zorganizowanie młodzieży harcerskiej i stopniowy rozwój jednostek harcerskich przedstawi następująca tabela:

Rok	Hufców	Drużyn st.-harc.	Drużyn	Gromad	Środowisk
1934	20	1	201	46	105
1935	24	1	210	32	110
1936	24	1	211	61	125

Równocześnie ze stwarzaniem i udoskonalaniem programów pracy starszych harcerek idzie w parze konsekwentny ich **wzrost liczbowy**, który ilustruje poniższa tabela:

Rok	Od lat		
	15—20	20—30	ponad 30
1934	1283	377	19
1935	1558	445	38
1936	1608	381	40

Ilość zdobywanych przez harcerki **sprawności** rośnie:

Rok	Niesienia pomocy	Wyrobieńia polowego	Współzycia z przyrodą	Wychowania estetycznego	Przygotowania praktycznego	W. F.	P. do o. k.
1934	436	536	11	63	1805	304	271
1935	434	727	18	107	2431	388	368
1936	617	911	38	149	2520	475	430

Praca Chorągwi na odcinku **W. F. i P. do O. K.** szła w kierunku podniesienia ogólnej sprawności fizycznej przez uprawianie sportów jak turystyki, pływania, gimnastyki, saneczkowanie itd., co obrazuje poniższe zestawienie:

Ilość starszyny, st. harcerek, harcerek zuchów, — uprawiających:

gimnastykę	4155	łucznictwo	78
gry sportowe	3370	narciarstwo	472
lekka atletykę	579	łyżwiarstwo	2652
pływanie	905	kolarstwo	1733
strzelanie	319	żeglarsstwo	4
marsze	2171	kajakowanie	133
turystykę	797	saneczkowanie	5927
wioślarstwo	183		

Odznaki: P. O. S. do 18 lat 368

„ P. O. S. od 18 do 34 lat . 168

„ P. O. S. od 34 lat 4

W dziale specjalnym **Przysposobienia do Obrony Kraju** poszczególne hufce organizowały w ciągu roku szereg kursów, gruntując planową pracę na tym terenie zwłaszcza przez intensywne kształcenie instruktoerek.

Wychowanie fizyczne i przysposobienie do obrony kraju:

Sprawność wychowania fizycznego						Sprawność p. do o. k.							
kolarka	miłośniczka gler	pływaczka	gimnastyczka	łyżwiarka	nardziarka	obrona przeelwgaz.	ratownictwo przeelwgaz.	strzeleczyń	huczniczki	sprawność łączności	wartowniczki	sprawność p. do o. k.	odznak strzeleckich
18	245	19	176	6	11	120	85	86	10	66	167	21	88

Jedną z głównych trosk Komendy Chorągwi było dążenie do tego, by dziewczęta **zdobywały stopnie harcerskie w odpowiednim wieku**. W tej dziedzinie następuje z roku na rok znaczna poprawa, wyrażająca się zwiększoną ilością zdobytych stopni.

Rok	H a r c e r k i				
	Ochotniczek	Pionierek	Samaryt.	Wędrown.	Przewodn.
1934	2280	490	153	—	3
1935	2616	653	184	3	3
1936	2163	781	258	3	5

Zagadnieniem dużej doniosłości dla Kom. Chor. Harcerek jest **sprawa starszyny harcerskiej**, jej poziomu i przyrostu liczbowego równoległego do przyrostu młodzieży.

Kształcenie instruktorek odbywa się:

- a) w drużynach i zastępach instruktorskich w ciągu całego roku,
- b) na odprawach drużynowych,
- c) na odprawach komendantek obozów i kolonij,
- d) w czasie wizytacji pracy drużynowej,
- e) na letnich i zimowych obozach drużynowych, organizowanych przez Komendę Chorągwi i Harcerską Szkołę Instruktorską na Buczu.

W ciągu roku sprawozdawczego przeszło przez obozy starszyny, trwające 10 do 30 dni, 140 drużynowych.

Stan instruktorek w cyfrach przedstawia się następująco:

Rok	Harc-mistrz.	Pod-harc-m.	Druż. po próbie	Druż. z zaczęcią próbą	Dział-czek harcersk.	Instruktorek	
						miano-wanych	niemiano-wanych
1934	16	9	59	51	1	136	111
1935	23	10	73	91	1	198	44
1936	19	12	82	89	1	203	40

Akcja letnia.

W rozwijającej się z roku na rok akcji obozowej Organizacji Harcerek, Chorągiew Śląska zajęła w roku sprawozdawczym przodujące miejsce.

Ilość obozów i kolonij naszej Chorągwi w ostatnich trzech latach przedstawia się następująco:

Rok	Obozów		Kolonij	Razem	Harcerek na oboz.	Dni na oboz.	Harcer- kodni
	stałych	wędrown.					
1934	38	2	12	52	1479	1073	30611
1935	39	2	19	69	1403	1411	32219
1936	41	3	26	70	1508	1441	32553

Poznajemy Polskę wędrując i rozpalając ognie harcerskie wszędzie.

(—) *Kł. Bielcowa*
Ref. Wydz. Organizacyjnego

(—) *mgr. Z. Kretowa*
Komendantka Chor. Harcerek

Sprawozdanie

Komendy Śląskiej Chorągwi Harcerzy.

Rok sprawozdawczy wzbogacił ogólny dorobek pracy harcerskiej zagadnieniami, powziętymi przez Zarząd Okręgu Śląskiego Z. H. P., a mianowicie: wysunięcie na czoło istoty pracy, usprawnienie administracji oraz dążenie do samowystarczalności gospodarczej i finansowej.

Powyższe wytyczne Zarządu Okręgu rozwinęła Komenda Chorągwi w swym rocznym planie pracy. Normalne zbiórki i ćwiczenia zastępów i drużyn (17.313) cechował dobry nastrój i żywość. Wszędzie, gdzie przemaszerowywały zastępy harcerzy, opinia ludności z uznaniem podnosiła dobrą postawę harcerzy. W szkołach wśród organizacji szkolnych młodzieży na czoło wysuwają się drużyny harcerskie.

Dążąc do usprawnienia administracji Komenda Chorągwi starała się odciążyć od pracy biurowej hufce i drużyny, przenosząc ogólną rejestrację harcerzy do Komendy Chorągwi, gdzie prowadzi się wykazy służby wszystkich harcerzy. Pozwala to na orientowaniu się w materiale ludzkim, wyszukiwaniu zapóźnionych w stopniach harcerzy i powoływaniu ich do prób harcerskich. Ujęto ewidencyjnie wszystkie komisje na próby młodzieży, pobudzając je do tym większej działalności.

Z zestawień poobozowych stwierdzić można, że coraz to wyższą jest **samowystarczalność obozów i kolonij**. Komenda Chorągwi nie udzieliła w tym roku żadnej drużynie subwencji

na obozy, ograniczając się jedynie do pomocy tym harcerzom bezrobotnym, którzy przechodzili kursy drużynowych i podharcemistrzowskie, przy czym taki harcerz musiał opłacić zniżoną opłatę kursową (5 zł za 15 dniowy pobyt na kursie).

Realizowanie powyższych haseł łączy Chorągiew Harcerzy z programem „trzechletniego wyścigu pracy”. Na rok 1936 przypadła kwalifikacja drużyn do właściwych szczebli (poziomu drużyn), poza tym wysunięty został postulat nawrotu do harców w polu. W myśl tego postulatu w naszej Chorągwi odbyło się jesienią wycieczek drużyn 140, wycieczek zastępów 903, w tym harcerzy 2.898.

Organizacyjnie Chorągiew Harcerzy podzielona jest na 22 hufce. W r. 1936 zniesiono samodzielny hufiec zuchowy w Chorzowie. Dane dokładne ilustrują poniższe tabele.

I. Jednostki organizacyjne.

Rok	środowisk	hufców	gromad zuchowych	drużyn harcerskich	kręgów starszo-harcerskich	Razem
1934	160	22	190	244	14	470
1935	169	23	186	245	15	469
1936	135 *)	22	161	240	18	441

*) Zmniejszenie środowisk pozorne, gdyż w 1936 r., odmiennie od lat poprzednich, uwzględniono tylko gminy polityczne.

Właściwą pracę opieramy na kierownikach pracy. Należą tu instruktorzy mianowani (Starszyzna) i niemianowani, a pełniący obowiązki hufcowych, drużynowych, kierowników kręgów starszo-harcerskich itp.

II. Kierownicy pracy (Starszyzna).

Rok	harc- mistrzów	działaczy harcersk.	podharc- mistrzów	razem Star- szyzny	instrukto- rów nie- mianowa- nych	O g ó ł e m
1934	11	4	65	80	425	505
1935	20	4	68	92	419	511
1936	31	8	118	157	360	517

Harcistrzów szkoli Główna Kwatera Harcerzy we własnym zakresie. Komenda Chorągwi szkoli natomiast podharcistrzów. W r. 1936 zorganizowano 3 kursy dla kandydatów na podharcistrzów w liczbie 88.

Wg. stanu na 1. I. 1936 było: 20 harc. 64 podharc. 4 dział. Razem instr. 88
W r. 1936 przybyło . . . 15 " 68 " 5 " " " 88
W r. 1936 ubyło 4 " 14 " 1 " " " 19
W dniu 31. XII. 1936 było: 31 " 118 " 8 " " " 157

Jak z powyższego wynika ilość instruktorów mianowanych wzrosła w ciągu roku sprawozdawczego podwójnie, co w dalszej perspektywie musi się odbić wzmocnieniem tęża pracy w drużynach.

Szczególniejszą troską Komendy Chorągwi było wychowanie dobrych drużynowych i kandydatów na nich. Dla rozszerzenia tej akcji powierzyła Komenda Chorągwi szkolenie drużynowych komendom hufców, które zorganizowały w 1936 r. 11 kursów dla drużynowych, obesłanych przez 279 uczestników.

Dla utrzymania jednolitości kierunku pracy we wszystkich jednostkach organizacyjnych, jak również dla informowania o bieżących sprawach związkowych K-da Chor. zwoływała odprawy kierowników pracy harcerskiej w obwodach. Odpraw takich odbyło się 16. Z nimi były połączone ćwiczenia harcowe (gry terenowe o wyższym poziomie).

Sztab chorągwiany, złożony z grona instruktorów, utrzymywał kontakt z harcerską pracą terenową przez wizytacje,

które w życiu drużyn stanowią przede wszystkim moment instrukcyjny. Zwizytowano 218 jednostek organizacyjnych w 101 środowiskach.

Drużyny harcerzy w cyfrach przedstawiają się jak niżej:

a) według wieku:

Rok	do 11 lat	12—15 lat	16—18 lat	19—21 lat	ponad 21 lat	R a z e m
1934	789	4458	1318	682	358	7605
1935	605	4908	1316	535	400	7764
1936	486	4556	1471	400	410	7323

b) według wyszkolenia:

Rok	bez stop- nia	młó- dzi- ków	wy- wia- dow- ców	ćwi- ków	Harce- rzy Orlich	Harce- rzy Rzeczy- plitej	R a z e m
1934	2722	3489	947	297	128	22	7605
1935	2846	3379	1017	411	91	20	7764
1936	2036	3499	1190	437	123	38	7323

Ogółem Śląska Chorągiew Harcerzy wykazuje:

Stan w dniu	Zuchów	Har- cerzy	Star- szych harcerzy	Instruktorów		R a z e m
				niemiano- wanych	Star- szyzny	
31. XII. 1934	3804	7605	293	425	80	12.207
31. XII. 1935	3938	7764	242	419	92	12.455
31. XII. 1936	3270	7323	309	360	157	11.419

Ruch starszo-harcerski, mimo, że jest w programie swoim ostatnio wydoskonalony i wzbogacony, nie mógł dotąd w naszej Chorągwi należycie się rozwinąć. Stały temu na przeszkodzie trudności formalno-organizacyjne Chorągwi. Usunięcie tych przyczyn — będzie zadaniem K-dy Chor. w nowym roku.

Z tym łączy się zagadnienie zaciskania więzów przyjaźni między kołami byłych skautów a obecnym ruchem harcerskim. Próby nawiązania kontaktu są już poczynione.

Mając przy warsztacie pracy pomoc księży kapelanów, staramy się brać zawsze żywy udział w praktykach religijnych — w domu, czy na obozach.

By należycie służyć swej Ojczyźnie — Polsce, obozy letnie drużyn zostały skoncentrowane w nadgranicznych wsiach śląskich, a harcerze przemierzając kraj wszerek i wzdłuż roznosili optymizm i utrwalali poczucie przynależności do Polski u miejscowej ludności.

Ogółem **akcja letnia i zimowa w 1936 r.** przedstawia się następująco:

1. Kursy K-dy Chor. dla phm.:	3	88 uczestn.	—	1182 harcerzo-dni
2. Kursy hufców dla druż.:	11	279	"	— 4397 "
3. Obozy stałe:	91	2030	"	— 33110 "
4. Obozy wędrowne:	11	69	"	— 611 "
5. Kolonie zuchów:	17	365	"	— 7463 "
6. Kursy zuchowe:	4	81	"	— 1699 "
7. Kursy zastępowych:	6	122	"	— 1724 "
8. Obozy zagranicą:	3	37	"	— 999 "
Razem w r. 1936 obozów i kol.	146	3071 uczestn.	—	51185 harcerzo-dni
W 1935 r. było:	"	118	2594	" — 40777 "
W 1934 r. "	"	152	5502	" — 59959 "

Ciągle też mamy na uwadze przydatność Chorągwi do obrony państwa. Zorganizowane zostały wiosenne i jesienne zawody strzeleckie. W zawodach sportowych o mistrzostwo Chorągwi (lekkoatletyka i gry sportowe) wzięło udział 223 uczest-

ników z 16 hufców. Zapoczątkowane prace **koła krótkofalowców** postępują. Wypożyczono od Urzędu Wojewódzkiego stację krótkofalową i zorganizowano odpowiedni kurs dla początkujących i dla zaawansowanych harcerzy krótkofalowców. **Harcerski Klub Narciarski** może poszczycić się dużym dorobkiem, jak zawody Chorągwi Śląskiej i Zagłębiowskiej, szereg zjazdów i wycieczek oraz powołanie do życia stałej szkoły narciarskiej w Wiśle. Nie mniej ruchliwe jest **Harcerskie Koło Szybowcowe**. Każda dziedzina pracy dążąca do wytworzenia u harcerzy postawy prawdziwych rycerzy Polski, ukochania przez młodzież żołnierzy — jest przez władze harcerskie skwapliwie podejmowana. Hołd w dniu 3 maja 1936 r. oddało Harcerstwo Śląskie Wodzowi Naczelnemu P. Marszałkowi Śmigłemu-Rydzowi w liczbie 4.800 harcerzy. W 29 oddziałach harcerskich p. w. ćwiczy 489 harcerzy ze stopniem I p. w. i 47 z II stopniem p. w.

W lokalnych „dniach“ P. W. harcerskie oddziały wysuwają się na miejsca czołowe.

Z organizacjami pracującymi na zasadach pokrewnych nam, staramy się utrzymywać żywy i bezpośredni kontakt. Z władzami szkolnymi i wojskowymi łączą nas zawsze bliskie stosunki współpracy.

Zestawiając bilans naszego dorobku w 1936 roku stwierdzamy obok nieznacznego ubytku liczebnego **wyraźne pogłębienie pracy na wszystkich odcinkach** i we wszystkich jednostkach organizacyjnych.

C z u w a j !

Komendant Śląskiej Chorągwi Harcerzy:

(—) Dr Józef Bielec
harcemistrz

Sprawozdania rachunkowe

Zarząd Okręgu Śląskiego

Bilans zamknięcia

STAN CZYNNY

	zł	gr	zł	gr
Ruchomości				
a) urządzenie świetlicy instruktorskiej na Buczu	7.328	07		
b) urządz. ogniska Harc. w Katowicach stan bilansu otwarcia 1936 r.	1 199	—	8 527	07
Gotówka w kasie i w bankach				
w kasie	6	34		
w P. K. O., Katowice	10 465	21		
w Banku Gospodarstwa Krajowego, Katowice	17	10	10 488	65
Udział w przedsiębiorstwie „Skladnica Harcerska“, Katowice			16 000	—
Dłużnicy				
Naczelnictwo Związku Harcerstwa Polskiego, Warszawa	235	13		
„Skladnica Harcerska“, Katowice	3 774	28	4 009	41
			39 025	13

S u m y

	zł	gr	zł	gr
Nieruchomości Zarządu Okręgu Śląskiego				
grunty stancy na Buczu	38 996	15		
budynki Harcerskiej Szkoły Instruktorskiej na Buczu	390 672	56		
budynki schroniska na Buczu	10 541	24	440 209	95
			440 209	95

Komisja Rewizyjna:

(—) Dyr. Stanisław Jeziorowski (—) Kłoda () Cofała
(—) Inż. Strecker (—) Leon Fus, hm.

Związku Harcerstwa Polskiego

na 31 grudnia 1936 r.

STAN BIERNY

	zł	gr	zł	gr
Majątek Zarządu Okręgu Śląskiego Z.H.P.				
ruchomości	8 527,07			
udział w przeds. „Skladnica Harcerska“	16 000,—			
dłużnicy	4 009,41			
wierzyciele	28 536	48	28 265	92
Wierzyciele				
Śląska Chorągiew Harcerk	29	34		
sumy do wyjaśnienia	241	22	270	56
Pozostałości z przychodów roku budżetowego 1936 przeniesione na rok 1937			10 488	65
			39 025	13

p o z a b i l a n s o w e

	zł	gr	zł	gr
Zadłużenie nieruchomości Zarządu Okręgu Śląskiego				
pożyczka długoterminowa w Państwowym Banku Rolnym			20 790	49
Majątek Zarządu Okręgu Śląskiego			419 419	46
			440 209	95

Skarbnik Z. O.

Przewodniczący Z. O.

(—) Gen. dyr. Inż. A. Ciszewski (—) Dr Tadeusz Kupczyński

ROZCHODY

Komisja Rewizyjna :

(—) Dyr. Stanisław Jeziorowski (—) Kłoda (—) Cofała
(—) Inż. Strecker (—) Leon Fus, hm.

PRZYCHODY

Skarbnik Z. O.

Przewodniczący Z. O.

(—) Gen. Dyr. Inż. A. Ciszewski (—) Dr. Tadeusz Kupczyński

BILANS

Komendy Śląskiej Chorągwi Harcererek

AKTYWA

	zł	gr
1. Kasa	1	30
2. P. K. O.	1 640	36
3. „Gniazdo Tatrzańskie”	186	20
4. Dłużnicy	738	46
5. Inwentarz	12 713	69
6. Udział w Składnicy Harcerskiej	1 200	—
	16 480	01

RACHUNEK STRAT

STRATY

	zł	gr
1. Rejestracja	661	25
2. Wizytacje	797	03
3. Kursy specjalne i akcje letnie	4 484	92
4. Koszty administracji	1 635	80
5. Różne	806	89
6. „Skrzydła”	169	25
7. Amortyzacja inwentarza	1 271	36
	9 826	50

Komisja Rewizyjna:

(—) Dyr. Stanisław Jeziorowski (—) Kłoda (—) Cofała
(—) Inż. Strecker (—) Leon Fus, hm.

ZAMKNIĘCIA

spisany na dzień 31 grudnia 1936 r.

PASYWA

	zł	gr
1. „Skrzydła”	70	—
2. Wierzyciele (Komitet Budowy „Gniazda Tatrzańskiego”)	263	—
3. Amortyzacja	1 271	36
4. Majątek Związku	14 875	65
	16 480	01

I ZYSKÓW

ZYSKI

	zł	gr
1. Pogłówne	960	77
2. Subwencje	4 420	—
3. Szwalnia	2 179	08
4. Strata	2 266	65
	9 826	50

Skarbniczka:

(—) Janina Kraszewska

Komendantka Śląskiej Chorągwi Harcererek:

(—) Mgr. Zofia Kretowa
harcemistrzyni

SPRAWOZDANIE
Komendy Śląskiej Choroqwi
RACHUNEK

STAN CZYNNY

	zł	gr
1. Banki	1 232	91
2. Dłużnicy:		
a) Składnica Harcerska w Katowicach zł 1 060,24		
b) inni " 391,61	1 451	85
3. Ruchomości	3 547	—
4. Udział w Składnicy Harcerskiej	4 800	—
5. Strata	7 501	67
	18 533	43

KASOWE
Harcerzy w dniu 31 grudnia 1936 r.
BILANSU

STAN BIERNY

	zł	gr
1. Wierzyciele:		
a) Główna Kwatera Harcerzy za po- główne zł 3 315,79		
b) inni " 762,46	4 078	25
2. Majątek Związku	14 455	18
	18 533	43

STRATY

	zł	gr
1. Wydatki:		
a) uposaż. pracown.	zł 1 180,40	
b) ubezpiecz. społ.	" 199,14	
c) portoria	" 1 213,91	
d) druki	" 993,52	
e) druki organiz.	" 111,80	
f) inwent. biurowy	" 18,60	
g) sprzęt obozowy	" 108,15	
h) biblioteka, pisma	" 129,05	
i) wizytacje	" 1 125,94	
j) odprawy	" 66,20	
k) zawody strzeleckie	" 269,60	
l) różne	" 193,65	
	5 609	96
2. Opłaty organizacyjne:		
a) kontyngent G. K. H.	zł 5 016,79	
b) wpłaty drużyn	" 3 227,70	
	1 789	09
3. Amortyzacja ruchomości	887	14
4. Odpisanie wątpliwych dłużników z lat 1929 — 1930	5 127	59
	13 413	78

Komisja Rewizyjna:

(—) Dyr. Stanisław Jeziorowski (—) Kłoda (—) Cofała
(—) Inż. Strecker (—) Leon Fus
harcemistrz

ZYSKÓW I STRAT

ZYSKI

[illegible]

Skarbnik:

Komendant Śląskiej Chorągwi Harcerzy:

(—) *Tadeusz Nowakowski*
podharcemistrz

(—) *Dr Józef Bielec*
harcmistrz

Preliminarz budżetowy

Zarządu Okręgu Śląskiego Z. H. P. na rok 1937.

D O C H Ó D :

	zł	gr
1) Kasa (saldo z r. 1936)	10 488	65
2) Dziesięciny Kół Przyjaciół Harcerstwa	2 000	—
3) Składki członków wspierających	1 000	—
4) Dywidenda „Składnicy Harcerskiej“	3 600	—
5) Subwencja Urzędu Województwa Śląskiego	3 500	—
Razem . .	20 588	65

R O Z C H Ó D :

	zł	gr
1) Administracja (biuro, porto)	570	—
2) Lokale Z. Okr. i Komend Chor. (opał, czynsz, światło, obsługa, telefon)	2 700	—
3) Wydział K. P. H.	500	—
4) Subwencje :		
a) Chorągiew Harcerek	5 000	—
b) Chorągiew Harcerzy	6 500	—
c) zaległość z r. 1936 K-da Chor. Harcerzy	1 000	—
5) Sumy do wyjaśnienia		
zwrot kwot mylnie wpłaconych na konto P. K. O.	270	56
6) Nieprzewidziane	600	—
7) Do przeniesienia na rok 1938	3 448	09
Razem . .	20 588	65

Sekretarz:
(—) *Korzeniowski Rudolf*
harcistrz

Przewodniczący:
(—) *Dr Kupczyński Tadeusz*

Skarbnik:
(—) *Inż. Ciszewski Aleksander*
Działacz Harcerski

Pracownia Śląska

BRITISH
LIBRARY

Biblioteka Śląska w Katowicach

Id: 0030000929868

II 54044/0/1936

SL